

เข้าชื่อถอดถอนผู้ใหญ่บ้าน ... ครบเงื่อนไขตามกฎหมาย ไม่ต้องสอบสวนความผิด

โดย นายปกครอง

“ผู้ใหญ่บ้าน” หรือที่เรียกกันติดปากว่าพ่อผู้ใหญ่ คือ ผู้ที่ราษฎรในหมู่บ้านส่วนใหญ่ไว้วางใจลงคะแนนเลือกให้ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองหมู่บ้าน กฎหมายจึงให้อำนาจแก่ราษฎรในการเข้าชื่อถอดถอนผู้ใหญ่บ้านออกจากตำแหน่งเอาไว้ด้วย เพราะเมื่อใดก็ตามที่ราษฎรส่วนใหญ่หมดความไว้วางใจในตัวผู้ใหญ่บ้าน การปกครองในหมู่บ้านย่อมดำเนินการต่อไปไม่ได้หรือไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ใหญ่บ้านพ้นจากตำแหน่งได้

บทความนี้ ... จะช่วยทำให้เกิดความกระจ่างว่า การพ้นจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านนั้น มีกรณีใดบ้าง และแต่ละกรณีแตกต่างกันอย่างไร แบบไหนต้องมีการสอบสวนความผิด แบบไหนไม่ต้องมีการสอบสวนความผิด

โดยพระราชบัญญัติปกครองท้องถิ่น พระพุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๑๔ (๖) ได้กำหนดเงื่อนไขในการพ้นจากตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้าน ด้วยเหตุที่ราษฎรหมดความไว้วางใจในตัวผู้ใหญ่บ้าน ไว้ว่า “เมื่อราษฎรผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑ ในหมู่บ้านนั้น จำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของราษฎรผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑ ทั้งหมดเข้าชื่อกันขอให้ออกจากตำแหน่ง ในกรณีเช่นนั้นให้นายอำเภอสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง”

คดีพิพาทที่จะคุยกันในคอลัมน์ระเบียบกฎหมายฉบับนี้ ... เป็นเรื่องที่สืบเนื่องมาจากการเข้าชื่อของราษฎรเพื่อถอดถอนผู้ใหญ่บ้านดังกล่าว โดยผู้ใหญ่บ้านที่ถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่งได้นำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ข้อโต้แย้งของผู้ใหญ่บ้านจะมีอะไรบ้างและจะฟังขึ้นหรือไม่ ไปติดตามกันเลยครับ

ข้อเท็จจริงในคดีมีอยู่ว่า ... ราษฎรในหมู่บ้าน จำนวน ๓๑๐ คน ได้เข้าชื่อกันขอให้ผู้ใหญ่บ้านพ้นจากตำแหน่ง พร้อมแนบสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของราษฎรผู้เข้าชื่อยืนยันต่อนายอำเภอ โดยอ้างว่าผู้ใหญ่บ้านประพฤติตนไม่เหมาะสม ไม่สนใจทุกข์สุขของราษฎร บริหารงานในหมู่บ้านบกพร่อง ไม่สนใจความคิดเห็นของราษฎร และไม่อยู่ในพื้นที่สม่ำเสมอ ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจในการทำหน้าที่ต่อไป

นายอำเภอจึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีราษฎรเข้าชื่อกันขอให้ผู้ใหญ่บ้านพ้นจากตำแหน่ง และมีประกาศเรื่องการเข้าชื่อกันขอให้ผู้ใหญ่บ้านพ้นตำแหน่ง โดยกำหนดให้มีการประชุมราษฎรเพื่อแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว กำหนดให้มีการเพิ่มชื่อหรือถอนชื่อในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน ได้ และกำหนดให้ราษฎรที่เข้าชื่อกันขอให้ผู้ใหญ่บ้านพ้นจากตำแหน่งมาให้อัยการด้วยตนเองต่อคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ ห้องประชุมอำเภอ

ต่อมา คณะกรรมการดังกล่าวได้เสนอความเห็นต่อนายอำเภอว่า จากการตรวจสอบบัญชีรายชื่อของราษฎรผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน พบว่า มีราษฎรผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอันเป็นผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านที่เข้าชื่อและแสดงเจตนาเพื่อต้องการให้ผู้ใหญ่บ้านพ้นจากตำแหน่งทั้งสิ้นจำนวน ๒๕๒ คน ซึ่งเป็นจำนวนเกินกึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านทั้งหมดที่มีจำนวน

ทั้งสิ้น ๕๕๕ คน เมื่อผลการแสดงเจตนาปรากฏว่ามีจำนวนราษฎรที่เข้าชื่อร้องขอเป็นไปตามเงื่อนไขในการสั่งให้พ้นจากตำแหน่งตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ นายอำเภอจึงมีคำสั่งให้ผู้ใหญ่บ้านพ้นจากตำแหน่ง

ผู้ใหญ่บ้านจึงมีหนังสืออุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อนายอำเภอ ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดได้พิจารณาแล้วมีคำสั่งยกอุทธรณ์ ผู้ใหญ่บ้านเห็นว่าคำสั่งของนายอำเภอและคำวินิจฉัยของผู้ว่าฯ ที่ยกอุทธรณ์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากการให้ราษฎรมายืนยันการแสดงเจตนา ณ ที่ว่าการอำเภอ ไม่ได้กำหนดขั้นตอนในการแสดงตนและลงลายมือชื่อยืนยันการแสดงเจตนาให้มีความเป็นระเบียบ น่าเชื่อถือ และไม่ได้จัดสถานที่ให้มีการลงชื่อแสดงตนด้วยวิธีการลับ โดยราษฎรที่มายืนยันการแสดงเจตนาสามารถพูดคุยเพื่อชี้แนะหรือโน้มน้าวใจกันได้ อีกทั้งการดำเนินการก่อนมีคำสั่งให้ตนพ้นจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ก็ไม่ได้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนให้เป็นยุติเสียก่อนว่าตนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมตามที่ถูกร้องเรียนจริงหรือไม่ นอกจากนี้ ผู้เข้าชื่อบางรายถูกบังคับ บางรายเป็นคู่ขัดแย้ง และบางรายวิกลจริตอีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ ผู้ใหญ่บ้านจึงได้ยื่นฟ้องนายอำเภอ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) ผู้ว่าฯ (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) กรมการปกครอง (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓) และสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔) ต่อศาลปกครอง ขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนคำสั่งที่ให้พ้นจากตำแหน่งและคำวินิจฉัยยกอุทธรณ์ รวมทั้งให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสี่ร่วมกันหรือแทนกันชดเชยค่าเสียหายต่อชื่อเสียง เกียรติภูมิของตนและครอบครัว ที่ทำให้ถูกดูหมิ่น เกลียดชัง และค่าตอบแทนในตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านพร้อมดอกเบี้ยให้แก่ตน

ข้อโต้แย้งของผู้ใหญ่บ้านบางประการก็น่าสนใจ แต่สุดท้ายแล้วผลของคดีจะเป็นเช่นไรไปติดตามกันต่อเลยครับ !

คดีมีประเด็นปัญหาว่า คำสั่งของนายอำเภอที่ให้ผู้ฟ้องคดีพ้นจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ? และเป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ฟ้องคดีหรือไม่ ?

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ ซึ่งได้บัญญัติถึงเหตุที่ผู้ใหญ่บ้านต้องพ้นจากตำแหน่งไว้หลายกรณี โดยสามารถแยกได้เป็น ๓ ประเภท คือ

ประเภทแรก การพ้นจากตำแหน่งขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในขณะนั้น โดยเมื่อเกิดข้อเท็จจริงดังกล่าวขึ้นเมื่อใด ย่อมเป็นผลให้ผู้ใหญ่บ้านต้องพ้นจากตำแหน่งทันที ซึ่งได้แก่ กรณีมีอายุครบหกสิบปี กรณีขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม กรณีได้รับอนุญาตจากนายอำเภอให้ลาออก และกรณีหมู่บ้านที่ปกครองถูกยุบ

ประเภทที่สอง การพ้นจากตำแหน่งขึ้นอยู่กับพฤติกรรมหรือการกระทำที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมของผู้ใหญ่บ้าน โดยนายอำเภอและผู้ว่าฯ มีหน้าที่จะต้องดำเนินการสอบสวนให้ปรากฏข้อเท็จจริง หากปรากฏว่าผู้ใหญ่บ้านมีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมตามที่กฎหมายกำหนด ผู้ว่าฯ จะต้องสั่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งได้แก่ กรณีการบกพร่องในหน้าที่หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง กรณีไปเสียจากหมู่บ้านที่ตนปกครองติดต่อกันเกินสามเดือน

โดยไม่มีเหตุอันสมควรและไม่ได้รับอนุญาต กรณีขาดการประชุมประจำเดือนสามครั้งติดต่อกัน โดยไม่มีเหตุอันควร กรณีกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และกรณีไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ ประเภทที่สาม การพ้นจากตำแหน่งขึ้นอยู่กับความไว้วางใจของราษฎร ได้แก่ กรณีราษฎรในหมู่บ้านที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑ ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของราษฎร ในหมู่บ้านที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑ ทั้งหมด เข้าชื่อกันขอให้ผู้ใหญ่บ้าน ออกจากตำแหน่ง

โดยกรณีของผู้ฟ้องคดีเป็นประเภทที่สาม คือ เมื่อราษฎรผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน ได้เข้าชื่อกันขอให้ผู้ใหญ่บ้านออกจากตำแหน่ง นายอำเภอย่อมมีหน้าที่ในการตรวจสอบว่าการเข้าชื่อดังกล่าว เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ กล่าวคือ ราษฎรที่เข้าชื่อจะต้องเป็นราษฎรในหมู่บ้าน ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ และผู้ที่เข้าชื่อดังกล่าวจะต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของราษฎรในหมู่บ้านที่มีคุณสมบัติและไม่มี ลักษณะต้องห้ามทั้งหมด และเมื่อได้ตรวจสอบแล้วว่าการเข้าชื่อเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด นายอำเภอจะต้องมีคำสั่งให้ผู้ใหญ่บ้านผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง โดยไม่อาจใช้ดุลพินิจเป็นอย่างอื่นได้

โดยที่การเข้าชื่อขอให้ผู้ใหญ่บ้านออกจากตำแหน่งนั้น พระราชบัญญัติลักษณะ ปกครองท้องที่ฯ มิได้บัญญัติเกี่ยวกับวิธีการเข้าชื่อและตรวจสอบการเข้าชื่อไว้ แต่กระทรวงมหาดไทย ได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๓๑๐.๒/๗๕๗๔ ลงวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๑ ตอบข้อหารือของจังหวัดพะเยา กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเข้าชื่อขอให้ผู้ใหญ่บ้านออกจากตำแหน่งโดยให้เทียบเคียงใช้วิธีการเข้าชื่อ ตามมาตรา ๖๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยให้ทำเป็นหนังสือ ระบุชื่อ อายุ ที่อยู่ หมายเลขประจำตัวประชาชน พร้อมสำเนาบัตร ประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุ หรือบัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการ ที่มีรูปถ่ายสามารถแสดงตนได้ และลงลายมือชื่อของผู้ร้องขอ โดยระบุวัน เดือน ปี ที่ลงลายมือชื่อไว้ ให้ชัดเจน และให้นายอำเภอดำเนินการตรวจสอบว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม และมีจำนวน ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของราษฎรผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม โดยวิธีการ และระยะเวลาดำเนินการให้กำหนดตามความเหมาะสมและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง และเหตุผลเพียงพอที่จะสั่งให้ผู้ใหญ่บ้านผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งได้

เมื่อข้อเท็จจริงในคดีนี้รับฟังได้ว่า ราษฎรยื่นหนังสือต่อนายอำเภอ เพื่อแสดงเจตนา เข้าชื่อกันขอให้ผู้ฟ้องคดีพ้นจากตำแหน่ง พร้อมแนบแบบแสดงเจตนารายบุคคลที่มีการลงลายมือชื่อ และสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน ซึ่งเป็นการเข้าชื่อกันที่ถูกต้องตามแนวทางปฏิบัติในการเข้าชื่อ ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ดังกล่าว และเมื่อผู้เข้าชื่อมาแสดงตนและแสดงเจตนาที่จะให้ผู้ฟ้องคดี พ้นจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม มาเข้าชื่อและแสดงเจตนา จำนวน ๒๘๔ คน โดยยื่นรับการแสดงเจตนาของตนจำนวน ๒๘๒ คน ยื่นรับการแสดงเจตนาไม่เข้าชื่อ จำนวน ๑ คน เอกสารการเข้าชื่อมีลายมือชื่อไม่ตรงกันจำนวน ๑ คน จึงมีราษฎรผู้มีคุณสมบัติและ ไม่มีลักษณะต้องห้ามอันเป็นผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านที่เข้าชื่อและแสดงเจตนาเพื่อต้องการให้ผู้ฟ้องคดี

พ้นจากตำแหน่งทั้งสิ้นจำนวน ๒๘๒ คน ซึ่งไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามทั้งหมดในหมู่บ้านซึ่งมีจำนวน ๕๕๕ คน (ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง คือ จำนวน ๒๘๐ คน) เป็นเหตุให้ผู้ใหญ่บ้านต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๖) แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ นายอำเภอจึงต้องมีคำสั่งให้ผู้ฟ้องคดีพ้นจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน โดยไม่อาจใช้ดุลพินิจเป็นอย่างอื่นได้

สำหรับกรณีที่ผู้ฟ้องคดีอุทธรณ์ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ฟ้องคดีในการปราบปรามการกระทำผิด ทำให้มีผู้ได้รับความเดือดร้อน จึงได้หาเหตุเพื่อที่จะถอดถอนตนออกจากตำแหน่ง นายอำเภอจึงต้องสอบสวนให้ได้ความชัดเจนเสียก่อน หากได้มีการคัดกรองรายชื่อของผู้ร่วมกระทำความผิด และญาติของบุคคลดังกล่าวออกแล้วก็จะเหลือไม่ถึงกึ่งหนึ่งนั้น ศาลเห็นว่า มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๖) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติถึงเงื่อนไขของการเข้าชื่อไว้ ๒ ประการ คือ ประการแรก ผู้เข้าชื่อจะต้องเป็นราษฎรในหมู่บ้านที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว และประการที่สอง ผู้เข้าชื่อต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของราษฎรผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑ ทั้งหมดในหมู่บ้าน

ฉะนั้น ในการตรวจสอบการเข้าชื่อจึงต้องตรวจสอบเพียงว่าเป็นไปตามเงื่อนไขของการเข้าชื่อดังกล่าวหรือไม่เท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องตรวจสอบในเรื่องอื่น ๆ ดังที่ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้าง และแม้ในการเข้าชื่อดังกล่าวจะมีการกล่าวอ้างถึงความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้าน แต่ก็ยังเป็นเพียงเหตุที่กล่าวอ้างประกอบการแสดงเจตนาเข้าชื่อเท่านั้น การที่ผู้ฟ้องคดีจะบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านจริงหรือไม่ ก็ไม่กระทบต่อการแสดงเจตนาเข้าชื่อซึ่งมีผลสมบูรณ์แล้วตามกฎหมาย การที่นายอำเภอไม่ดำเนินการตรวจสอบข้อกล่าวหาเกี่ยวกับความบกพร่องของผู้ฟ้องคดีในการปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้าน จึงมิใช่การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ส่วนที่ผู้ฟ้องคดีอ้างว่าการแสดงเจตนาของราษฎรที่ไปแสดงตัวและลงลายมือชื่อต่อเจ้าหน้าที่จำนวน ๘ ราย ไม่ได้ลงชื่อด้วยความสมัครใจ นั้น ศาลเห็นว่า ราษฎร ๘ ราย จากการตรวจสอบสำนวนคดีพบว่า มี ๑ ราย ไม่ได้ไปแสดงตนเพื่อยืนยันการเข้าชื่อขอให้ผู้ฟ้องคดีพ้นจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ส่วนอีก ๗ ราย ปรากฏหลักฐานการไปแสดงตนและลงลายมือชื่อยืนยันการแสดงเจตนา โดยล้วนให้ถ้อยคำรับรองการแสดงเจตนาของตนอย่างชัดแจ้ง แม้จะปรากฏภายหลังว่ามีจำนวน ๕ ราย จะได้ไปพบเจ้าหน้าที่ตำรวจและลงบันทึกรายงานประจำวันไว้เป็นหลักฐานว่าตนไม่ได้เต็มใจเข้าชื่อก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏ การที่บุคคลทั้ง ๗ ราย ดังกล่าว ได้ไปแสดงตนและยืนยันการเข้าชื่อ ซึ่งเป็นการกระทำต่อหน้าเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และกระทำในสถานที่ราชการ พฤติการณ์ไม่น่าเชื่อว่าเป็นการกระทำโดยถูกข่มขู่ ข่มขืนใจ โดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ นอกจากนั้น หากต่อมาภายหลังบุคคลดังกล่าวประสงค์จะเปลี่ยนแปลงการแสดงเจตนาของตนก็ย่อมสามารถกระทำได้โดยง่าย และมีระยะเวลาดำเนินการยาวนานพอสมควร

ส่วนที่ผู้ฟ้องคดีอ้างว่า มีราษฎรจำนวน ๒ คน เป็นบุคคลวิกลจริต จึงไม่มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านและไม่มีคุณสมบัติในการเข้าชื่อ นั้น ศาลเห็นว่า ผู้ฟ้องคดีกล่าวอ้างโดยไม่ได้แสดงพยานหลักฐาน

หนังสือรับรองแพทย์ที่ยืนยันความเป็นบุคคลวิกลจริตของบุคคลทั้งสอง ทั้งไม่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลทั้งสองเป็นผู้ไร้ความสามารถตามกฎหมาย ข้ออ้างของผู้ฟ้องคดีจึงไม่อาจรับฟังได้

นอกจากนี้ กรณีที่ผู้ฟ้องคดีอ้างว่า นายอำเภอมิได้แจ้งรายชื่อคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ให้ผู้ฟ้องคดีทราบเพื่อตรวจสอบคัดค้านคุณสมบัติของคณะกรรมการฯ นั้น ศาลเห็นว่า เมื่อมีราษฎร ร่วมกันเข้าชื่อขอให้ผู้ใหญ่บ้านพ้นจากตำแหน่ง นายอำเภอในท้องที่ต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่า ผู้ร่วมกันเข้าชื่อดังกล่าวนั้นเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามหรือไม่ ซึ่งไม่มีกฎหมายกำหนด ขั้นตอนหรือวิธีการดำเนินการไว้เป็นการเฉพาะ นายอำเภอจึงพิจารณาดำเนินการได้ตามความเหมาะสม การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีดังกล่าว จึงเป็นการดำเนินการภายในของนายอำเภอ โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ให้ผู้ฟ้องคดีทราบแต่อย่างใด

ดังนั้น คำสั่งที่ให้ผู้ฟ้องคดีพ้นจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านจึงเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย และคำวินิจฉัยที่ให้ยกอุทธรณ์ของผู้ฟ้องคดียอมเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน และเมื่อคำสั่งดังกล่าว เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย การออกคำสั่งดังกล่าวจึงไม่เป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ฟ้องคดีตามมาตรา ๔๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลปกครองสูงสุดพิพากษายืนตามศาลปกครองชั้นต้น ที่พิพากษายกฟ้อง (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อร. ๖๗/๒๕๖๖)

จากคดีดังกล่าว ... จะเห็นได้ว่า การพ้นจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านด้วยเหตุมีราษฎร เข้าชื่อถอดถอนนั้น เป็นการพ้นจากตำแหน่งตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด โดยหากราษฎร ผู้มีคุณสมบัติได้มาแสดงตนและลงชื่อต่อหน้าเจ้าหน้าที่เพื่อแสดงเจตนาถอดถอนผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ มีหน้าที่ตรวจสอบว่าเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายหรือไม่ ซึ่งในการตรวจสอบนั้น ไม่มีกฎหมาย กำหนดขั้นตอนหรือวิธีการดำเนินการไว้เป็นการเฉพาะ นายอำเภอจึงพิจารณาดำเนินการได้ตามความเหมาะสม และเมื่อได้ตรวจสอบแล้วว่าการเข้าชื่อดังกล่าวเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด นายอำเภอย่อมต้อง ออกคำสั่งให้ผู้ใหญ่บ้านพ้นจากตำแหน่งเท่านั้น โดยไม่อาจใช้ดุลพินิจเป็นอย่างอื่นได้

สำหรับอำนาจของนายอำเภอในการตรวจสอบการเข้าชื่อของราษฎร มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๖) แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ ได้บัญญัติถึงเงื่อนไขของการเข้าชื่อไว้ ๒ ประการ คือ ประการแรก ผู้เข้าชื่อจะต้องเป็นราษฎรในหมู่บ้านที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๑๑ และประการที่สอง ผู้เข้าชื่อต้องมีจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของราษฎรผู้มีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๑ ทั้งหมดในหมู่บ้าน ในการตรวจสอบการเข้าชื่อจึงต้องตรวจสอบ เพียงว่าเป็นไปตามเงื่อนไขของการเข้าชื่อดังกล่าวหรือไม่เท่านั้น โดยไม่จำเป็นต้องตรวจสอบหรือสอบสวน ในเรื่องอื่น ๆ และแม้ในการเข้าชื่อจะมีการกล่าวอ้างถึงความบกพร่องของผู้ใหญ่บ้านในการปฏิบัติหน้าที่ มาด้วยก็ตาม ก็เป็นเพียงเหตุที่กล่าวอ้างประกอบการแสดงเจตนาเข้าชื่อเท่านั้น การที่ผู้ใหญ่บ้าน จะบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่จริงหรือไม่ ก็ไม่กระทบต่อการแสดงเจตนาเข้าชื่อ

ทั้งนี้ การเข้าชื่อกันขอให้ผู้ใหญ่บ้านพ้นจากตำแหน่งนั้น ถือเป็นกรให้สิทธิแก่ราษฎร ในหมู่บ้านในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการปกครองหมู่บ้าน เช่นเดียวกับการให้ราษฎรในหมู่บ้านมีสิทธิ เลือกผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งก็ควรใช้สิทธิของตนอย่างถูกต้องสมเหตุสมผล มิใช่การกลั่นแกล้งหรือไม่สุจริต

สำหรับรายการที่ลงชื่อไปแล้วหากเห็นว่าตนไม่ประสงค์จะถอดถอนผู้ใหญ่บ้านจริง หากยังอยู่ในเวลา
ที่ให้แสดงตนก็สามารถแจ้งขอเปลี่ยนแปลงการแสดงเจตนาต่อเจ้าหน้าที่ได้ ส่วนการลงบันทึกรายงาน
ประจำวันไว้เป็นหลักฐานที่สถานีตำรวจ ไม่มีผลต่อการแสดงเจตนาที่ได้กระทำไปแล้วแต่อย่างใดครับ

(สามารถศึกษาความรู้ที่น่าสนใจเกี่ยวกับคดีปกครองได้ที่ “ศูนย์การเรียนรู้ศาลปกครองออนไลน์”)

<https://aclub.admincourt.go.th/>
